

Naročnina mesečna
18 Lir, za inozem-
stvo 31.50 Lir - ne-
deljska izdaja ce-
loletno 34 Lir, za
inozemstvo 65 Lir.
Ček. rač. Ljubljana
10.650 za naročnino
in 10.349 za inzerate.

Podružnica:
Novo mesto.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje Italijanskega in tuje-
ga izvora: Unione Pubblicità Italiana S.A., Milano.

SCOVENECC

Izhaja vsak dan zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 4, Ljubljana.
Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 4, Ljubljana.
Telefon 4001-4005.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana
ed estera: Unione Pubblicità Italiana S.A., Milano.

Abbonamenti: Mese
18 Lire. Estero, me-
se 31.50 Lire. Edi-
zione domenica, an-
no 34 Lire. Estero
65 Lire. C. C. P.
Lubiana 10.650 per
gli abbonamenti.
10.349 per le in-
serzioni.

Filliale:
Novo mesto.

Vojno poročilo št. 1123: 13 sovražnih letal sestreljenih

Glavni Stan Italijanskih Oboroženih Sil ob-
javlja:

Skupine štirimotornikov so včeraj napadle
Napoli, Torre Annunziata, Salerno,
Battipaglia, Reggio Calabria in Mes-
sino; povzročila so znatno škodo v mestnih sre-
diščih ter žrtve med prebivalstvom.

V Napoliju je obrambno topništvo sestrel-
ilo 5 letal; 6 štirimotornikov je bilo sestreljenih
od naših lovcev.

Poleg tega je bilo zbitih še dveje letal in si-
cer enega so sestrelili nemški lovci v Reggio
Calabria, drugega pa protiletalsko topništvo v
okolici Cagliari.

11 članov posadke sestreljenih letal je bilo
ujetih.

Dodatek k vojnemu poročilu št. 1123:

Zaradi napadov, omenjenih v današnjem voj-
nem poročilu, so bile doslej ugotovljene naslednje
izgube: v Napoliju 10 mrtvih in 72 ranjenih,
v Torre Annunziata 1 mrtve in 8 ranjenih,
v Salerno 14 mrtvih in 44 ranjenih, v Battip-
aglia 15 mrtvih in 17 ranjenih, v mestih Re-
gio Calabria in Messina žrtve še niso bile
ugotovljene.

Divjaški napad na Spominski park v Napoliju

Napoli, 22. junija. Med včerajšnjim letal-
skim napadom na okolico Napolija so sovražni
letalci odrgli več bomb na Spominski park.
Številna drevesa, zasajena v spomin junakov,
padlih v prejšnji svetovni vojni, so bila izrvana
in razmetana. Kakor vedno besno razdiralno
divjaštvo letalskih »gangsterjev« ne prizanesa
ničemu in se čisto namenoma razdivja nad cil-
ji, ki kakor bolnišnice ali pokopališča, ni-
majo nikakega vojaškega pomena. Pri tej pri-
ložnosti pa je šlo za drevesa, ki so le simboli-
nega značaja in spominjajo na tiste, ki so se
junake žrtvovali za domovino.

To novo roparsko dejanje je izzvalo naj-
večji prezir med ponosnim napoljskim prebival-
stvom, ki se spominja, da so ti njegovi junaki
sinovi, katerih spomin je bil tako žaljen, padli
v boj ob strani tistih Angloamerikancev, ki so
tako slabo razumeli žrtve italijanskega ljud-
stva in ki danes žalijo najosnovnejše zakone
časti.

Padle so bombe na Spominski trg v Napol-
iju, na kraj spomina padlih za domovino v
vojni 1915-18, v vojni, ki je z epopejo Vittoria
Veneta strmoglavila habsburško cesarstvo ter z
žrtvijo stotisočev Italijanov omogočila Angle-
žem in Amerikancem zmagovit izhod iz svetov-
ne vojne. Ta park je bil skrajno onečaščen,
ker so bila napadena celo drevesa, ki nosijo
spomin pogumnih vojakov. Kakor s pokopali-
šči in bolnišnicami, je hotel sovražno barbar-
stvo zavestno zadeti kraj holesti in čaščenja,
da bi povečalo žalost ljudstva, ki je izgubilo

Sestanek častnikarjev na Dunaju

Dunaj, 22. jun. AS. Na Dunaju se je sestel ob
udeležbi številnih novinarjev iz vseh evropskih za-
vezniških in prijateljskih držav in številnih odpo-
slancev iz nevtralnih držav direktorij zveze na-
rodnih združenj novinarjev, ki bo jutri pričel
mednarodno zborovanje. Ob predsedniški mizi je
bil navzoč tudi Ekse, Ezio Maria Grey, podpre-
sednik zbornice fašijev in korporacij. Sejo je ot-
voril podpredsednik zveze nar. svetnik Guglielmot-
ti, ki je pozdravil predsednika Weissa, kateremu
ni bilo mogoče voditi seje zaradi ran, dobljenih v
vojni. Predsednik Guglielmotti je poudaril važnost
manifestacije, ki poteka v gorečem ožračju borbe
in v najbolj važnem trenutku velike vojne, v ka-
terih so zastavljene vse energije narodov v ogromni
bitki s plutokracijami in boljševizmom. Vojna, je
rekel govornik, je vzvišena stvarnost, ki obvladuje
življenje in bodočnost narodov ter zahteva vse
energije ter mobilizira sleherni voljo, kajti ni me-
sta za civilno življenje v taki vojni, razen kot
funkcija vojne, odpora in zmage. Zaradi tega so
narodi po zgledu vojakov, ki se bore, pozvani, da
prenašajo najhujše žrtve. Ženske in otroci so za-
znamovani s krizmo krvi v mestih, v kateri se
vak dan zaganja slepi srd in neizprosno sovraštvo
sovražnika. Govornik je nato poudaril visoko po-
slanstvo odgovornosti, ki pripada tisku, ko se zo-
perstavlja zavratnim lažem sovražnika in ko dvi-
ga in poživilja vero narodov, ki pod vodstvom Du-
ceja in Führerja s trdno živavostjo hodijo po te-
žavni poti zmage. Govornik je takole nadaljeval:
Angloameričani premišljajo na svojih sestan-
kih tostran in onstran Oceana o najboljšem načinu
za zaslužjenje Evrope, kakor bi jo hoteli kazno-
vati, ker je dala svetu v vseh časih neizčrpne do-
brine svoje tisočletne omike. Nezdružena namera ti-
ranske hegemonije, katero je sovražnik večinoma
poveril boljševizmu, se ne bo mogla uresničiti v
tem ogromnem konfliktu med duhom in stvarino.
Zopet bo duhovnost triumfirala nad vsemi usod-

Stockholm, 22. junija. S. Sovjetska vlada je
vojski poslala tale proglas: »Rdeči vojščaki! Po-
leg najbolj goreče ljubezni do domovine moraš
gostiti čustvo sovražstva do nasprotnika. Toda
tvoje sovražstvo mora biti neusmiljeno, mora
biti dejansko sovražstvo, resnično sovražstvo. Od
zore pa do mraka moraš v srcu čutiti en sam
glas: sovražstvo! Pobijaj sovražnika v imenu
ljubezni do domovine! Pobijaj sovražnika v
imenu pravičnosti in tvoje pravice! Domovina
ti pošilja blagoslov za tvoje smrtno sovražstvo
do sovražnika!»

Dve leti vojne na vzhodu

Evropski narodi se bore proti skupnemu sovražniku, ki hoče uničiti
tisočletno zahodno kulturo

Berlin, 22. junija. AS. Kaj bi bilo danes z
Evropo, če bi protiboljševska križarska vojska
osi in zavezniških narodov pred dvema leti ne
bila prekorajčila meja vzhodne Evrope in zadala
prvi težki udarec sovjetski množici, priprav-
ljajoči se na napad? To je glavno vprašanje, s
katerim se danes zjutraj na široko bavi nemški
tisk, ko se spominja druge obletnice protibol-
ševske vojne. »Völkischer Beobachter« piše:
Evropski narodi so se združili v blok za borbo
proti skupnemu sovražniku, ki je hotel uničiti
tisočletno zahodno kulturo in borba se je v na-
sprotju s pričakovanjem sovjetskih vojaških
voditeljev razvnela in nadaljevala na sovjet-
skem ozemlju in ne v sredini Evrope. Nasprot-
nik je imel v teh dveh letih strahotne izgube.
Borba se nadaljuje, junaki se pobija sovra-
žnik, ki ima neukročni duh sovražstva in se na-
slanja na nove velike dobave vojnega gradiva.
Proti temu nastopa pogum in izkušnost nem-
ških ter zavezniških vojakov, ki se jim bo go-
tovo nasmešila zmaga, četudi se morajo vča-
sih boriti proti velikanski številni premoči.

»Börsen Zeitung« pravi, da je to kategori-
ni imperativ za evropske narode, ki so že od
začetka slutili nastajajočo nevarnost. Boljševi-

zem vidi v Evropi bojišče, ki naj mu odpre pot
za njegove gospodstvene težnje nad svetom.
»Deutsche Allgemeine Zeitung« piše, da zdaj ni
več mogoče razlikovati ali ločiti nasprotni zve-
ze v dve določeni skupini. Angleško-ameriško
bogastvo in boljševizem na enak način in v
popolnem sporazumu ogrožata Evropo, katero
si hočeta na satanski način podvreči. Tercet
Churchill-Roosevelt-Stalin je povezan z vezjo
sokrivde, oni se zavedajo, da vsak vojni nastop
med osnimi in zavezniškimi četami na katerem
koli številnih bojišč vedno koristi skupni stvari
in pomeni torej odločilni korak k zmagi evrop-
ske skupnosti. Podobne pripombe čitamo v li-
stih »Zwölf Uhr Blatte« in »Morgenpost«, ki med

Krajevni boji na vzhodu

Nemška letala napadla oborožitvene tovarne ob Volgi, področje Londona
in južno Anglijo — Nad Nemčijo je bilo sestreljenih 39 bombnikov

Hitlerjev glavni stan, 22. junija. Nemško
vrhovno poveljstvo poroča:

Na vzhodnem bojišču je bilo samo manjše
krajevno bojno delovanje.

Nad Ribiškim polotokom je bil z
bombami potopljen obalni prevoznik.

Nočni napad močnih oddelkov nemških boj-
nih letal je bil naperjen proti sovjetski oboro-
žitveni tovarni ob Volgi.

Medtem ko so včeraj podnevi posamezna
sovražna letala priletela nad nemško ozemlje,
je močan oddelek angleških bombnikov pre-
teklo noč napadel zapadno nemško
ozemlje ter so posebno v stanovanjskih pre-
delih mesta Crefeld nastale zaradi odvrač-
nih razdiralnih in zažigalnih bomb velike ško-
de. Poleg številnih hišnih blokov sta bili razde-
jani tudi dve bolnišnici. Prebivalstvo je imelo
izgube. Dodaž je ugotovljena sestrelitev 39
večmotornih bombnikov.

Letalstvo je bombardiralo v noči na 22. ju-
nij cilje na področju Londona in ob an-
gleški južni obali.

Zaščitne enote vojne mornarice so sestrelile
pred holandsko obalo iz oddelka angle-
ških lovcev 3 letala.

Pri že javljenem nočnem napadu nemških
bojnih letal na luko v Bizerti v noči na 21.
junij je bilo z bombami poškodovanih 6 velikih
trgovskih ladij in 2 enoti vojne mornarice.

Močni letalski napadi na cilje na vzhodu

Berlin, 22. junija. Močni letalski napadi so še
vedno največja značilnost pri sedanjih bojih na
vzhodnem bojišču. Sicer ni manjkalo kopenskih
bojev, vendar pa so le manjšega značaja.

Nemško letalstvo si je izbralo dvojni cilj: po-
morski promet ob izlizu Volge in sovjetska pre-
skrbovalna središča in zbirališča četa na srednjem
in južnem odseku. Napadi na ladje pri Astrahanu
so dokaz, da ameriško vojno gradivo še ni izven
nevarnosti, ako je ušlo podmornicam na morju.
Odtod mora preko Irana in s parnikom preko
Kaspiskega morja, kjer je še vedno izpostavljeno
napadom nemških letal. Letalskih ciljev na sred-
njem in južnem odseku ni treba posebej imenovati.

Borba Indije za svobodo

Tokio, 22. junija. AS. Sandra Bose, borec
za indijsko neodvisnost, je govoril včeraj po
radiu svojim sonarodnjakom ter izjavil, da se
morajo vsi Indijci prepričati, da indijska ne-
odvisnost ne dopušča kompromisov. Dodal je:
Svoboda ima eno samo stran, to je: Angleži in
njihovi zavezniški morajo za vedno zapustiti In-
dijo. Tisti, ki hočejo resnično svobodo, se mo-
rajo zanj boriti in dati svojo kri. Nato je na-
daljeval: Zato se borimo za svobodo znotraj in

saj jih vsak dan zasledimo v vojnih poročilih.
Omeniti bi bilo posebej le napad na železniško
križišče Jelec.

Iz nemške strani poročajo o nekaterih nastopih
nemškega tanka »tiger« ob zgorjem Doncu ter
blizu Harkova, kjer so tanki te vrste uničili precej
sovjetskih utrjenih postojank, njihovega težkega
orožja itd. »Tiger«, v katerega so po ognjenem
krstu staveli toliko nad, je dokazal, da je vreden
zaupanja. Ta tank je hiter, ima skoro neprobojen
oklep in zelo močno orožje. Pri tem pa se moramo
spomniti še na izjavo nekega zastopnika oborože-
nih sil zastopnikom tiska, da bo kmalu nastopil
nov večji in močnejši tank kakor »tiger«.

izven indijskih meja z vso našo silo in močjo.
Nadaljnjo borbo z odločnimi sreči in nezlom-
ljivo vero do dne, ko bo zaradi skupnega na-
pada naših prijateljev in zaveznikov ter nas
sami angleško-ameriški imperializem stmo-
glavljen. Angleški imperializem bo propadel,
iz njegovega pepela pa bo vstala Indija kot ne-
odvisen narod. Mi moramo v tej vojni korakati
naprej, dokler ne dosežemo zmage in svobode.
Opozorjal je nadalje: Naj se zgodi kar koli,
Angleži ne bodo nikdar spremenili svoje poli-
tike imperialističnega gospodarstva nad Ind-
jo. Angleški imperializem bo na koncu zlom-
ljen, upognil pa se nikdar ne bo. Zato pa noben
Indijec ne sme misliti, da bi Angleži priznala
indijsko neodvisnost. Angleži so se ukoreninili
v Indiji, kjer je angleški imperij vstal iz Ind-
je. Angleško ljudstvo je obogatelo iz indijskega
bogastva in zalogo. Za Angleže pomeni imperij
Indijo. Zato se bore, da bi ohranili ta imperij.
Če bi Angleži dobili vojno in bi priznali
neodvisnost Indije, bi to pomenilo, da bi zma-
gali, izgubili pa bi imperij. John Bull je dejal:
Edino upanje, da si delno odpomoremo od teh
velikanskih izgub je, da po končani vojni še
bolj izkoriščamo Indijo. Zato morajo Angleži
Indijo trdno držati. Angleški politiki bodo sku-
šali doseči letos kompromis z Indijo. Ta korak
pa bo le prevara. Angleži bodo skušali z dol-
gimi posvetovanji postaviti ob stran borbo za
neodvisnost ter na ta način oslabiljo voljo na-
roda, kakor so storili decembra 1941 in julija
1942.

Lizbona, 22. junija. AS. Neki angleški list
takole piše o junstvu ameriških čet: Ni dvoma,
da japonske čete prekašajo naše čete. To so do-
kazale pri zadnjih bojih v Birmi. Ameriško ba-
haštvo, češ da je njihova pehota najboljša na
svetu, ker je najbolj oborožena, je kavarniška
čena za tolažbo ameriških mater, gotovo pa ni
čast za vojsko, ki bi morala biti trezna in
zmerna.

V Bosni in Hercegovini je bilo uničenih 12.000 upornikov

Berlin, 22. junija. AS. V dopolnilo včerajšnjega
vojnega poročila so se izvedle naslednje podro-
bnosti o štiritedenskih bojih italijanskih, nemških,
bolgarskih in hrvaških čet v Crni gori in Herce-
govini. Boji so se začeli 15. maja proti sovražniku,
čigar tolpe so bile zbrane okoli Savnika in Za-
bljanka in so jih vodili najprej oddelki nemške
vojske, SS oddelki ter oddelki bolgarskih in hrva-
ških čet. Napad teh oddelkov je prihajal iz od-
sekov Mikšić, Foča, Berane in je bil izveden po
načrtu obkoljevanja. Nato so prišle italijanske čete
iz Pecdonika. Da bi sovražnik ušel pritisku iz
vseh strani, se je skušal 15. maja izmakniti s pre-
cejšnjimi silami v smeri proti jugovzhodu, pa je
bil takoj odbit od italijansko-nemških čet. Nasle-
dne dni in zlasti 26. maja so skušale velike sku-
pine sovražnih tolpe v trikotu med rekama Tara
in Piva ponovno predreti proti severu obrambno
črto hrvaških oddelkov. Konec sedmega dneva so
bili trdi sovražni napadi odločno odbiti z velikimi
izgubami. Med temi nastopi pa so bile sovražne
tolpe napadene od čet reda na jugu in jugovzhodu
in stalno pritiskane na notranji odsek Savaja in
Zabljanka, dočim so druge tolpe med Tara in Pivo

dobile odtod okrepitev ter so 27. maja zopet pri-
tisnile proti severovzhodu, zlasti proti Sutjeski. Pa
tudi ponovni predorni sovražni poskusi so bili strti
v zagrnjenih bojih z zavezniškimi četami. Oddelki
SS so 19. maja zasedli Savnik, drugi zavezniški
oddelki pa so napredovali proti Zabljanki in pri-
silili sovražnika k obupnemu poskusu zlomiti za-
vezniško črto na odseku pri Sutjeski, toda ta
poskus se je popolnoma izjel. Med tem časom
pa so italijanske in nemške edince prodirale iz
vzhoda in juga in 18. junija zavzele Zabljank, 11.
junija pa dosegle Pivo. Sovražne tolpe, ki so jih
pregnale nemške čete iz Mrakinjača, so se skušale
izogniti obkolitvi, toda le nekaj manjših oddelkov
se je umaknilo v noči 9. junija, glavna sovražnih
sil pa je bila zopet odbita in stisnjena na tesen
prostor ter 15. junija dokončno uničena.

Letalstvo je zelo obširno podpiralo kopenske
boje in je bombardiralo odprna uporiška središča
ali opravljalo velike ogledniške polete. Ako se ne
upoštevajo skupine banditov, ki jih letalstvo in
nemško vojaštvo nadalje zasleduje, je imel sovra-
žnik v bojih doslej 12.000 mrtvih.

Na Kongresnem trgu so izkopali žaro s kostmi Rimljanke iz I. stoletja po Kr.

Včeraj popoldne so našli delavci, ki so zaposleni pri zemeljskih delih na Kongresnem trgu, na redko zgodovinsko zanimivost: izkopali so dobro ohranjen grob z žaro in dragocenostmi. Strojnik, ki se ugotovilo, da gre za grob Rimljanke iz I. stoletja po Kristusu. Vse o izkopninah je vzbudila med ljubljanskimi velikim zanimanje. Ljudje se radi ustavljajo pri kopatih na Kongresnem trgu ter si ogledujejo mesto, kjer so žaro našli, zraven pa prisluškujejo pomenkom strokovnjakov, ki se kdaj pa kdaj podajo na lice mesta, kjer jih delavci opozarjajo z naj na rimski kanal, zdaj na ostanke posode, okostja, okraskov ali podobnega.

Kongresni trg so zgodovinska tla. Zaradi tega je opozorilo vodstvo Narodnega muzeja delavce, ki so zaposleni pri velikih zemeljskih delih, naj pazijo na morebitne izkopnine.

Abiturient s krampom

Danes dopoldne sem poizvedoval na Kongresnem trgu za žaro, ki so jo včeraj izkopali. Polir me je napotil k dvema mladima delavcema, ki sta našla na težko kamnito kad ter kaj kmalu ugotovila, da gre za zgodovinsko znamenitost. K sreči sta oba izobražena človeka, od katerih prvi je dovršil gimnazij in zdaj koplje zemljo, da koristno izrabijo svoj prosti čas. Tu sem zvedel, da je našla žara 1.50 m globoko in da je bila razmeroma zelo težka. Cenijo, da tehtajo 400 kg.

Najprej sta našla kopača na težko kamnit pokrov, ki je ležal na izdobljeni kamenitini kad. V njej je ležala nepoškodovana steklena žara z ostanke ožganega okostja, zraven pa nekateri razmeroma dobro ohranjeni okraski. Na znamenito najdbo so takoj opozorili vodstvo Narodnega muzeja, ki je poslalo tjakaj svojega uslužbenca g. Rotarja Franceta, na katerega sem tudi danes našel, ko je zbiral razne izkopane ostanke posode ali podobnega.

Tako sem zvedel, da je žara že v Narodnem muzeju. Tam so natančno preiskali vsebino predmetov, ki so bili v stekleni žari, delno pa so ležali okrog.

Grob iz I. stoletja

O vsem sem hotel dobiti zanesljivih podatkov in sem obiskal kustosa arheološkega oddelka Narodnega muzeja g. dr. Rajka Ložarja, ki mi je ljubeznivo postregel s svojim strokovnim mnenjem. V sobi preparatorja sem našel na stekleno žaro, o kateri sode dr. Ložar, da je bila izdelana v posavskih steklarnah. Za marsikoga bo novo zvedeti, da so bile okrog Hrastnika steklarne že za časa Kristusa. Žara je podobna vazi, ki bi držala približno 3 do 4 l vode. V njej so dobro ohranjeni koščki ožganega okostja in je z lahko ugotoviti, da gre med drugim tudi za ostanke lobanje. V stekleni žari so našli tudi zrcalo iz bron, srebrno legirano in okrašeno. Med drugim so našli tudi...

† Lampe I. in Rebolj I.

St. Jurij, 22. junija.

Pri razpadu komunističnih krdel na St. Jurij pri Grosuplju oziroma na okoliške vasi, kjer so roparske tolpe, kakor smo že poročali, pretekli tedne doživljajo zelo hude poraze, saj je padlo izredno mnogo članov roparskih tolp, mnogo so jih ujeli, precej pa se jih je predalo, sta padla blizu St. Jurja pri Grosuplju Rebolj I., doma iz Sela pri Smarju, in Lampe Ivan, iz Zaplane nad Vrh-nico.

Pokojna so pokopali ob številni udeležbi prijateljev padlih fantov in ljudstva. Ohranimo junaka borce v spominu in molimo za pokoj njihovih duš!

Partizani ga imajo na vesti

Za Brulcem, Mavsarjem in drugimi je šel letos dne 12. maja tudi Rajnar Jože, bivši župan občine Sv. Križ pri Litiji. Bil je trden kmet v Moravčah in cerkveni ključar ondotne podružnice.

Ponosen kmet kakor je bil, se tudi partizanom ni hotel ukloniti. Partizani so mu zato vse izropali: vole, krave, prešiče, obleko, živila, tako da je moral on, ponosen gruntnar, z živilsko karto iskati živež na občini. Kako ga je moralo to boleti! Pa tudi tisto, kar je prinesel iz občine, so mu partizani vzeli. Nekaj dni pred smrtjo so mu partizanski roparji vzeli še lanske vinske pridelek, ki ga je mislil prodati, da bi družini na novo oblekel. Vse to ga je tako potrdilo, da je bil popolnoma živčno ubit. Našli so ga mrtvega na poti iz vinograda domov. Kap ali nasilna smrt...

Bil je vedno zvest pristaš bivše SLS, zadnja leta tudi župan, izvoljen na njenem programu. Vsa njegova hiša je bila vedno zavedna in katoliška.

Zapuška vdovo in 8 otrok. Pokopali so ga na pokopališču pri Sv. Križu. Na zadnji poti ga je spremljala velika množica, ki je hotela s tem pokazati, kaj misli o komunizmu.

Naj počiva v miru!

Ali več bronastih našivov, prepreženih s patino, in več školjken lupin, ki so svojčas tvorile okras ali v obliki obeskov ali našivov. Po obliki zrcala in našivov, kakor tudi po značilnosti žare same, gre po mnenju dr. Ložarja za grob Rimljanke iz I. stoletja po Kristusu.

Apnenčasta kad sama je lepo obklesana in je v vsakem pogledu zaščitila starinski grob vse do današnjih časov. Tu so našli poleg omenjenih predmetov tudi nekaj okraskov jajčaste in srčaste oblike, ki so služili kot našivi ali sicer kot okraski.

Ne gre za slučajno najdbo

V pogovoru z g. dr. Ložarjem sem zvedel še nekatere podrobnosti o zgodovinskih zanimivostih Kongresnega trga. Tu je bil nekaj kapucinski samostan, s kostanjmi pa so zasadili Kongresni trg šele l. 1821. Nedavno so odkrili pri izkopavanju zemlje tudi dva okostnjaka, ki sta ležala pod kostanjevim koreninami. Gre najbrž za mrljico iz 17. ali 18. stoletja, katerih niso izkopali, ko so zasadili poljano s kostanjmi, ki so rasli vse do najnovejše preureditve Kongresnega trga. V bližini teh okostnjakov so tudi našli staro žaro, ki so jo razbili verjetno tedaj, ko so pred stoletji izkopavali grobove za omenjena dva okostnjaka.

Boljševizem v baltičskih pokrajinah

Dvakrat je boljševiki val pljusnili na Balti-ško. Ko se je bila leta 1918 na vzhodu končala vojna in so nemške čete korakale nazaj v domovino, so v poslednjih trenutkih sestavili iz nekaj tisoč prostovoljcev četo, ki naj bi baltičske pokrajine: Estonsko, Livlandsko in Kursko varovala boljševikov. A ta četa ni bila dovolj močna, da bi se bila mogla ustavljati boljševškemu pritisku, niti niso zalegli domači prostovoljci. Dežela, ki je bila po štiri leta trajajoči vojni že do dna izmučena, je hudo trpela pod rdečim terorjem. Sicer je bila doba od bojišča 1918 do poletja 1919 prekratka, da bi bili boljševiki utegnili ondi razviti svoje nauke, vendar je vsebovala teh nekaj mesecev eno samo trpljenje, polno požigov, morij in odvajanj v ječe in izgnanstvo.

Baltik so boljševiki še posebej sovražili, saj so bili to sami veleposelniki, trgovci, obrtniki in pastirji in ti so tvorili vrhno plast naroda. Boljševiki so jih z nezasišanim srdom preganjali, jih podili iz stanovanj, silili k ponižujočim opravkom, jih mučili in izropali. Na tisoče jih je šlo po mučeništvu na pot v smrt. Neizrečena groza je tlačila vso deželo, samo nekaj najnižjih slojev se je pridružio rdečim zastavam. Ko so baltičski domobranci zavzeli Rigo, pravkar je minilo odtlej 24 let, se je boljševiški teror zrušil. Ujeti Nemci v trdnjavi so bili poslednji hip rešeni, prav tako kot nekaj dni prej stotina ljudi, ki so jih boljševiki tirali po cesti v izgnanstvo. A niso bili vsi ujetniki tako srečni, mnogi so bili v kletih, kjer so bili zaprti, ustreljeni tedaj, ko so ljudje po cestah že vzklicali osvoboženju.

Nato sta postali Estonska in Letonska svobodni in sta ostali tako 20 let, vprav dotlej, ko je Sovjetska unija jeseni 1939 prisilila Estonsko, Letonsko in Litvo, da se ji morale odstopiti vojna oporišča in odpreti meje boljševiškim četam. Takrat bi bilo blazno upirati se jim z orožjem, te male dežele so morale izpolniti zahtevo močnega sosedu. Sovjeti so vkorakali v baltičska mesta, njih brodogojne pa je bilo zasidrano v baltičskih lukah. Jasno je bilo, da je bil ta vojaški pohod prvi korak.

Obsodbe vojaškega sodišča

Vojaško sodišče v Ljubljani je obsodilo gospodinjko Jenko Vido, rojeno na Suhorju pri Metliki 2. VII. 1922 in stanujočo v Novem mestu ter Pureber Mihaela, roj. v Novem mestu 14. IX. 1897 in stanujočega v Smihelu pri Stopičah na dosmrtno ječo.

Oba sta bila obtožena, a) da sta do oktobra leta 1942. sodelovala v družbi, stremelo po nasilnem prevratu, b) da sta sodelovala v oboroženi tolpi, ki je imela namen, povzročiti nasilne preobrate političnega, gospodarskega in socialnega reda v državi, c) da sta v zvezi z drugimi neoznanimi osebami sodelovala pri usmrtnih Cilke Sušterskiš 11. julija 1942 na nepoznanem kraju.

Jenko Vida je bila posebej obtožena, d) da je bila v posesti orožja in streliva, ne da bi imela zato oblastno dovoljenje in e) da je ogrožala z orožjem člane oboroženih sil.

Pureber Mihael pa je bil posebej obtožen, da je nasilno odvedel Cilko Sušterskiš iz njenega stanovanja 6. julija 1942 in jo v sodelovanju z Šlibar Mihaelom in Amalijo Pirc ter drugimi neznanimi osebami odvedel k partizanski enotini, kjer je bila Sušterskiš Cilka ubita.

Vojaško sodišče je spoznalo Jenko Vido krivo sodelovanje v prevratniški družbi, oboroženi tolpi in protipostavne posesti orožja. Pureber Mihael je bil spoznan za krivega sodelovanja v prevratniški družbi in oboroženi tolpi. Drugih obtožb sta bila oba obtožena oproščena. Obsojena sta bila na dosmrtno ječo z vsemi pravnimi posledicami.

Stari Rimljani so imeli navado pokopavati mrljice ob glavnih cestah v bližini mesta. S tem v zvezi je zanimivo vedeti, da je vodila v starih časih ob zapadnem robu današnjega Kongresnega trga cesta, ki je šla od severnih mestnih vrat rimske Emone proti Trojanam in naprej v Celejo in Petovijo (Celje, Ptuj). Ob cesti so se nahajali grobovi, in gre verjetno tudi pri najnovejših najdbah na Kongresnem trgu za takšen obcestni grob.

Tu so našli tudi pred približno 100 leti pozlaideno statuo Rimljanke. Ko so namreč l. 1836. kopali temelje za poslopje Kazine, so našli na kipi, ki zdaj krasijo arheološki oddelk Narodnega muzeja. Tudi takrat so našli žare s steklenimi posodami, odnosno več grobov. Ne gre torej za slučajno najdbo, temveč za zgodovinska tla, ki najbrž skrivajo še več starinskih spomenikov.

Kakor omenjeno, so bili delavci opozorjeni na možnost, da bodo še kaj odkrili in spravljali zaradi tega vse ostanke, ki bi utegnili biti znameniti. Tako smo videli danes dopoldne kose stare freske, koščke posode, kosti in podobno. Med drugim so našli tudi na razmeroma dobro ohranjen kanal, ki ima dno iz opeke, stranske stene pa so zidane. Po mišljenju strokovnjakov gre tu za kanal, ki je služil kapucinskemu samostanu, gradivo pa so uporabili s starih grobov.

Vest o najdbah na Kongresnem trgu se je včeraj naglo razširila po Ljubljani. Ljudje se radi zaustavljajo pri delavcih, vendar se žara že nahaja v Narodnem muzeju in upamo, da bo kaj kmalu razstavljena z vsemi najdenimi predmeti.

rak za politično aneksijo teh treh dežel. Samostojne vlade v Rigi, Revalu in Kovnem so morale odstopiti in vse tri dežele so bile priključene Sovjetski državi, za kar so morali zastopniki novih vlad celo »prostiti«. Zunanji boljševizaciji je takoj sledila notranja. Takoj je bila odpravljena zasebnost lastnina in kdor se ni uklonil, je izgubil kruh in bil v nevarnosti za življenje. Ko so nato v poletju 1941 nemške čete vdrele v baltičske pokrajine, so bili Litvanci, Letonci in Estonci kolikor toliko osvobojeni. Najhuje je trpela pod rdečim terorjem Estonska. Vprav te dni je bilo dognano, da bi boljševiki odgnali 60.000 ljudi, torej 6 odstotkov vsega prebivalstva, in teh ljudi ni od nikoder nazaj — izginili so v tuini brez sledu.

(Frankf. Zeitung, 1. junija.)

Gospodarstvo

»Luce«, nacionalni filmski zavod v Rimu. Iz poročila Zavoda »Luce« za kinematografijo v lanskem letu je razvidno, da je zavod lani razdelil 100 tednikov v dolžini 220.000 m, dočim jih je bilo leta 1941 izdelanih samo 144.000 m. V inozemstvo je bilo poslanih 2.286 kopij tednikov v dolžini 779.016 m. Čisti dobiček zavoda je znašal lani pri bruttodonosu 7,7 milij. vsoto 3,5 milij. lir, skupno s prenosom vred pa 4,1 milij. Zavod ima nepremičnin in inventarja za okoli 50 milij. lir.

Alla Littoria. Iz poročila te družbe, ki skrbi za civilni potniški zračni promet, je razvidno, da se je promet tudi lani ugodno razvil. Število voznih km je v primeri z letom 1940—1941 naraslo za 11,2% na 4,34 milij. Prevoz oseb se je povečal za 75%, prtljage za 84% in pošte za 11%, blaga pa za 31%. Pri glavnici 90 milij. lir znaša čisti dobiček 1,94 milij. in ostane dividenda 2% neizpremenjena.

Italijansko-madžarsko industrijsko sodelovanje. Nedavna pogajanja v Budimpešti med italijanskimi in madžarskimi industriji so bila ugodno zaključena in je bilo doseženih več sporazumov o medsebojnem sodelovanju, zlasti na področju železarske, tekstilne, kemične in strojne industrije.

Dividenda Banke za mednarodne obračune. Banka za mednarodne obračune v Bazlu je imela te dni občni zbor delničarjev, kjer je bilo sklenjeno izplačati 29,55 šv. franka dividende na delnico, kar pomeni približno 4,75% vplačane glavnice. To je prvokrat, da znaša dividenda te banke manj kot 6%, kot je znašala običajno. Čisti dobiček je znašal 4,28 (4,93) milij. frankov pri vplačani glavnici 125 milij. švic. frankov.

Veleblagovnice v Nemčiji. Z ozirom na sedanje vojne stanje bodo v Nemčiji likvidirali okoli 20% vseh veleblagovnic v celoti, dočim bo v približno istem odstotku tudi zmanjšana delavnost v posameznih panogah trgovanja. Veleblagovnice imajo danes samo še 3—4% vsega trgovskega prometa v Nemčiji, dočim znaša v nekaterih velikih mestih ta odstotek celo 20% in še več. Oni oddelki veleblagovnic, katere bodo zaprli, bodo služili za nametstev sorodnih trgovinskih strok, ki se specializirajo.

Finsko notranje posojilo. Finskemu parlamentu je predložen zakonski osnutek o najetju prisilnega notranjega posojila. To posojilo bodo morali podpisati vsi, ki imajo nad 70.000 mark obdavčenega dohodka v znesku 5%, oni, pa ki imajo nad 100.000 mark obdavčenih letnih dohodkov, 3%. Pripuščene so nekatere odbitne postavke. Novo posojilo bo amortizirano v 5 letih. Donos posojila cenijo na 3,5 milijarde finskih mark.

Andrej Anton:

8

Kako postanem javen delavec

Drugič je za javnega delavca dobro, da nastopa v javnosti le toliko, kolikor je neobhodno potrebno, ker se tako še najbolj izogne zavisti nevoščljivih tekmecev. Le na ta način nima družba vtisa, da s svojim višjim položajem na njo pritiska, ker vsak človek lahko vidi, da od družbe ne zahteva drugega, kakor da po storjeni dolžnosti zopet lahko v miru zase živi.

Ako ga potem še vseeno zavidljivci ne pušče pri miru, ga mrzijo iz vzrokov, ki leže v zavisti njihove manjvrednosti. Proti temu seveda ni mogoče storiti ničesar. Navadno pa ga bodo z odkritimi očitki pustili v miru.

Navedimo še tretji vzrok, zakaj je ljubezen do samote javnemu delavcu potrebna. Našel bo potrebnega časa, da bo vsa vprašanja, ki se tičejo javnega dela in življenja temeljito premislil in preudaril. Tako si bo ustvaril zrelejšo sodbo, pa tudi ljudem bo mogel vedno kaj tehtnega povedati. Vse to je pa mogoče le, če bo sam živel v resnih, velikih mislih in v neprestanem duševnem delu. Samo to mu bo dalo ono mirno trdnost značaja, ki moza najbolj odlikuje, in doživel bo osebno srečo, ki je morda niti ni iskal in ki je nikdar drugod ne bi našel. Vse drugo je prazno in človeka samo prazni, ali kakor je z drugimi besedami povedal Cicero: »Kadar sem bil med ljudmi, sem se po povratku vselej čutil slabšega.«

5. Javni delavec — vodnik svojega ljudstva.

Javni delavec mora končno imeti — kar bi moral prav za prav postaviti na prvo mesto — gotovo življenjsko modrost, da se v svetu znajde in da more biti vodnik in ne zvodnik svojega ljudstva. Potrebno mu je poznanje ljudi in njihovih nazorov o svetu in življenju. Navadno so za to potrebne daljše skušnje. Spočetka bo morda presenečen, ko bo bolj in bolj spoznaval, da so politični nazori ljudi mnogo bolj, kakor se splošno misli in kakor bi prizadeti sami hoteli, preizkusni kamen za iskrenost in globino njihovega verskega oz. svetovnega nazornega prepričanja. V glavnem bo imel opravka s troje vrste ljudi:

En del ljudi živi zgolj animalično življenje. Ker ne verjamejo drugega kot v tostranstvo, se jim kakšna druga pot za kratko pot življenja, ki ga jim je odmerila fizična narava, zdi nepotrebna in tudi brezsmiselna. Vse njih stremeljenje gre za tem, da v svetu, ki ga vladajo le slepe in nagonske naravne sile in brezobzirni boj za obstanek, niso »spodaj«, temveč »zgoraj«, da niso zatiranci, ampak kvečjemu zatiravci.

Čeprav materializem ni znanstveno dokazana teorija, in čeprav nobenega človeka ne more notranje zadovoljiti in osrečiti, je vendar tudi v tej surovi obliki, kakor smo ga nakazali, zelo pogost svetovni nazor.

Vdor surovega materializma v naše javno in zasebno življenje je izredno otežkočil sožitje med narodi, pa tudi med pripadniki iste žitje med narodi, pa tudi med pripadniki iste narodne družine, ker je neizprosen boj za goli obstanek razglasil za vrhovno načelo in za edino življenjsko modrost.

Materialističen svetovni nazor, ki človeka osebno ponižuje na živalsko zvrst, politično pa na »podložnika« vladajoče plasti, bi moral vsakdo odklanjati že zaradi odpora svojih notranjih čustev, čeprav bi ne poznal zgodovine, ki vedno znova z nedvoumno jasnostjo odkriva ničevost in nespamet na materializmu zgrajenega družabnega »reda«. Tistim pa, ki se vztrajajo pri svojem zato, ker se jim navrstveni svetovni red ne zdi dovolj dokazan, pa bi najrajši poklicali v spomin, kar je zapisano pri vstopu v Dantejev Pekel:

Per me si va nella città dolente,
Per me si va nell'eterno dolore,
Per me si va tra la perduta gente.
Lasciate ogni speranza voi ch'entrate.

Drugi, ki niso daleč od materialistov, so skeptiki in ciniki, ki jih najdemo mnogo posebno med izobraženci. Le-tim se njih moralna impotenca zdi silno interesantna in bi vsakega radi prepričali, da si na višku razvoja in vsemu dorasle še takrat, ko ima vse ljudi za ničvredne pokvarjence in hinavce, pri čemer največkrat niti sebe ne izvzemajo.

Sem štejejo tudi one nečimernice, ki se delajo, kakor da neumorno iščejo resnice, pa se v resnici zelo prizadevajo, da je ne najdejo. Namenoma izbirajo taka pota, da se z njo ne srečajo. Večno stremeljenje po resnici, kakor svoje ravnanje lepo imenujejo, — se jim zdi bolj vredna naloga življenja, kakor pa sama posest resnice.

Vremenska napoved. 23. junija (sreda): večinoma jasno, spremenljivo, krajevne nevihte. Vročina.

24. junija (četrtak): spremenljivo, včasih dež, nagnjeno k nevihtam.

43

povedovali so ji o nekem svetniku, ki ga cerkev še ni priznala za takega, čigar spomin pa ni častilo samo preprosto ljudstvo, ampak so ga prštevali svetnikom tudi visoki krogi. Bil je to stari Serafin, ki smo ga že omenili, ko smo pripovedovali, da so njegov plašč prinesli v carsko palačo za časa Aleksandra II., ko so bili bolni carjevi sinovi. Vprašanje njegove proglasitve za svetnika je bilo že spremenjeno, a so ga pozneje odložili zaradi raznih kanoničnih težkoč. Tega svetnika so omenili carji, ki se je zavzela zanj z vnmemo, ki je bila značilna za vsa njena dejanja. Zakaj bi ta novi svetnik ne uslišal njenih prošelj. Na njeno pobudo se je car zavzel za to zadevo in njegovo posredovanje je premagalo oklevanje Sinode. Slovesna proglasitev starca Serafina za svetnika naj bi bila v poletju leta 1903.

Car je v zmiri, ki je sledila mučenemu dogodku s Filipom, poskusil vse, da bi vsaj nekoliko raztresel carico. Morda je prav ta misel bila povod, da je pripravil v januarju leta 1903 veliko plesno prireditev je bil, da bi za en večer oživel XVII. stoletje, ki so jo vladarja pripravila poleg tistih, ki so bile običajne. Bila je zares simbolična, bodisi ker je bila zadnja velika prireditev v carski palači, bodisi ker je ob tej priliki oživel ves sijaj stare moskovske Rusije, in to prav na predvečer dogodkov, ko naj bi ta sijaj izginil za vedno.

Večkrat smo že poudarili, da car ni maral za dvorne plesne, kakor tudi ne carica. Tu pa je šlo za nekaj čisto drugega. Namen prireditve je bil, da bi za en večer oživel XVII. stoletje, ki so ga smatrali kot zlato dobo narodnega ideala. Car je prav posebno častil spomin svojega prednika cerja Aleksandra, očeta Petra Velikega, ki je bil kakor nekako posebej ljubljen tega verskega in narodnega ideala in ki je zaradi svoje dobrotljivosti in usmiljenosti dobil naslov Presladki. Vsem povabljenecem je bilo naročeno, naj si nadenejo prekrasne obleke iz XVII. stoletja. Car si je nadel obleko svojega prednika Aleksandra, carica pa je bila čudovito lepa v obleki carice Marije, Aleksandrove žene. Najimenoitnejše gospe so

plesale nek star ruski ples iz te dobe. Tako je za nekaj ur oživila stara Rusija, po kateri so vsi čutili domotožje in ki so bili prepričani, da nikdar ne bo umrla.

Zima je hitro minila in poleti leta 1903 je bil proglašen za svetnika že prej omenjeni stari Serafin.

Carica dvojica je prisostvovala tej slovesni proglasitvi skupaj z otroki, s carico-materjo in drugimi rodbinskimi člani. Carska rod-bina je odšla v majhno vasico Sarovo, kjer je bil Serafin pokopan prav na kraju, kjer je živel in kjer je njegovo bogoljubno življenje vzbudilo vsesplošno spoštovanje in čiščenje. Bila je ta vasica skoraj izgubljena sredi prostrane ruske planjave, skrita sredi velikega gozda, kjer je »starec« XIX. stoletju jedel v medvedovi družbi. Prvokrat je tedaj carica videla pravo Rusijo, brezkončne planjave, kjer so se majhni samostani skrivali pod mogočnimi brezami, obdani od nepreloženih gozdov ali pa od valovitih ravnin, preko katerih so korakale dolge vrste romarjev. Prvič je carica videla od blizu ta svet romarjev.

Omenili smo že, da je večkrat sprejemala v svojih sobah predstavnike te ljudske vernosti, ki je tako živo vzbujala njeno zanimanje. Ko je v Moskvi in v Petrogradu obiskovala razne cerkve, je videla cele trupe pobožnih vernikov v zamaknjenju. Hotela se je celo pridružiti tej množici, ko je šla v Moskvo, da skupaj s carjem prisostvovala obredom velikega tedna. Prisostvovala je vsem veličastnim obredom in pri nočnih procesijah se je s svečo v roki pridružila tisočglavi množici gorečih in ponižnih vernikov.

Ti doživljajo so se globoko in neizbrisno vtisnili carici v dušo. V Sarovu pa je bilo čisto nekaj drugega. Tukaj so neštevilni množice, oblečeni v pisane obleke, z žuljavimi rokami in z obuvali iz brezove skorje na nogah. Prehodili so na stotine in na tisoče kilometrov, da so mogli počastiti novega svetnika. Prinesli so s seboj celo otroke, da bi jih dali blagosloviti in bolnike, da bi izprosili njihovo ozdravljenje.

5. Novi narodni svetnik

Po strašnem razočaranju se je zdela, da si je carica kmalu opomogla. Njena globoka vera jo je vzdržala. Morda se je tudi zavedala, da je v vsem tem početju bilo nekaj grešnega, kar je cerkev obsojala. V tem času je imela njena sestra, velika kneginja Elizabeta še močan vpliv in ta vpliv je pripomogel, da se je v njej poživila vera strogo pravoslavnega značaja. Carica se je zopet pustila obvladati od misli, da si more izprositi šušle le z molitvijo in na priprošnje svetnikov, ki jih je priznala narodna cerkev. Pri-

Drobne novice

Koledar

Sreda, 23. rožnika: Agripina, devica in mučenica; Ediltruda, kraljica in sveta žena; Eberhard, škof.

Četrtek, 24. rožnika: Sv. Rešnje Telo; Rojstvo Janeza Krstnika.

Zgodovinski paberki

23. rožnika:

1. 1757. je Robert Clive premagal pri Plas-syju v Bengaliji Francoze in njihove zaveznike. Francozi so začeli kasneje kot Angleži in Nizozemci ustvarjati svoja trgovska in vojaška oporišča v Prednji Indiji. Šele Colbert je ustanovil francosko Vzhodnoindijsko družbo, ki je dobila nedaleč od Madrasa in Pondičerija svoje prvo oporišče na prednjindijskih tleh. Ko je v začetku 18. stoletja propadla država velikih mogulov, je ravnatelj Vzhodnoindijske trgovske družbe Duplex razširil francosko posest preko Dekana. V avstrijski nasledstveni vojni, ki so se je udeležili tudi Angleži in Francozi, je Duplex nevarno ogrožal angleške posojilke v Prednji Indiji, sam Madras se je moral podati, toda kratkovidna francoska vlada svojega sposobnega guvernerja ni dovolj podprla, ampak ga je celo odpovedala (leta 1754.). V tem je izbruhnila sedemletna vojna, ki je za Francoze v Prednji Indiji kot tudi v Severni Ameriki kaj neugodno potekala. Po bitki pri Plas-syju je večina francoskih oporišč prišla v angleške roke. Pariški mir je to stanje končno veljavno potrdil, Francozi so obdržali le Pondičerij in dvoje drugih trgovskih oporišč, ki jih imajo še danes, Angleži pa so postali absolutni gospodarji tega predela Azije.

1. 1763. se je rodil kot sin bogatega dunaj-skega trgovca kasnejši ljubljanski škof Avgustin Gruber. Teologijo je študiral v generalnem seme-nišču na Dunaju, služboval nato v raznih krajih na Nižnjem Avstrijskem in se zanimal zlasti za šol-stvo. Po letu 1814. je delal v združeni dvorni pi-sarni kot uradni poročevalec za šolske in cerkve-ne zadeve, kot tak je sodeloval pri organizaciji Ilirskih pokrajin. Ko je umrl ljubljanski škof Kav-čič, je zasedel njegovo mesto, umršen je bil 10. septembra 1816. leta. Rojen Nemec se je začel učiti slovenščine šele v Ljubljani. V nekaj letih se ji je toliko privadil, da se je mogel s Slovenci sporazumeti in slovensko pridigati. V naše cerkve-no-upravno življenje ni krepkeje posegel, kot je bilo povsem v skladu z njegovim značajem, ki ni iskal sporov, marveč je vedno skušal pomirljivo vplivati. To se je pokazalo tudi pri njegovem pri-jenljivem postopanju do jansenistov, ki jim sicer v svojem srcu ni bil naklonjen. Glede slovenske-ga šolstva, ki ga je po zlomu francoske oblasti vodil zopet škofijski konzistorij, je le-temu prepu-stil, da je v njem svobodno odločal in stavljal gu-bernijske predloge. Za kanonike je imenoval zlasti duhovnike, ki so vzorno delovali v dušnem pastir-stvu in podučevali ljudsko šolstvo. Na ta način je stolni kapitelj kmalu izgubil svojo prejšnjo plemi-ško večino. Ko je v začetku leta 1824. odšel Gruber za nadškofa v Solnohrad, mu je sledil v Ljub-ljani Anton Alojzij Wolf.

Novi grobovi

† V Ljubljani je mirno v Gospodu zaspala g. Pavla Pesjak. Pogreb predrage rajnice bo v četrtek, 24. junija, ob pol štirihi iz kapelice sv. Andreja na Zalah na pokopališču k Sv. Križu.

† Ga. Alena Arnskek, soproga dr. Andreja Arnskega, zdravnika SID v Vrnjački Banji, je umr-la dne 6. maja, t. l., po kratki težki bolezni. Na zadnji poti na vrnjsko pokopališče jo je spremlja-pološtevila slovenska kolonija in mnogo uradni-štva. Tako lep pogreb je pokazal, kako priljubljena je bila pokojnica, v vseh krogih, ki so imeli pri-liko jo spoznali v kratki dobi njenega bivanja v Vrnjački Banji. Na grobu je pokojnici zapel

večnolepo »Vigred« slovenski moški zbor. Pre-mnogo oko se je solzilo, ko se je g. župnik iz Kraljeva posloval s pretrpljivimi besedami od po-kojnice, ki je prva izmed vrnjske slovenske dru-žine legla v prezgodnji grob pod divnim Gočem.

Naj rajnima sveti večna luč! Vsem, ki žal-u-jejo za njima, naše iskreno sožalje!

— Po hudi vročini nekaj dežja. V ponedeljek je podnevi zavladala prava predkresna vročina, saj je bila doslej v mesecu juniju tudi dosežena naj-vejša dnevna temperatura, namreč +27,8 stopinj

Iz dela in življenja - od tu in tam

Iz Gorizije

Smrt dveh mater. V Barca pri Divaccia je v visoki starosti 85 let mirno v Gospodu zaspala gospa Frančiška Polh, mati ugledne družine. — V Savogna v okolici našega mesta je po kratki bolezni nepričakovano preminula gospa Josipina Cotic, žena znanega kamnoseškega podjetnika. Bila je zelo skrbna in delavna mati in velika dobrotnica župne cerkve. — Obe pokojnici naj sveti vena luč, njunima družinama izrekamo pa toplo sožalje.

Z Gorenjskega

Strast za nakupovanje. Gorenjski tednik »Ka-rawanken Bote« piše: »Zmerom se najdejo ljudje, ki jih nekaj magično privlači, če vidijo stati pred kako trgovino nastavljene ljudi. Sami se postavijo tudi v vrsto in sprašujejo vihravo in sramežljivo, kaj vse se dobi. Neizrečeno so srečni, če po večurnem čakanju lahko 'nekaj kupijo, česar sploh ne potrebujejo in česar v normalnih časih sploh ne bi ku-pili, ker nimajo za to nobene uporabe. Slišite žene v tekstilni trgovini vprašati prodajalko, koliko je zapadlo pik na njeni oblačilni nakaznici in kaj za to lahko dobi. Te žene očitno nimajo prave želje za kako določeno perilo in sploh ne vedo kaj naj kupijo; so samo v strahu, da ne bi bile kakor koli prikrajšane in da bi kdo drugi kaj kupil, česar nimajo same. Nebrzdana strast za nakupo-vanje se družijo z brezmišelnim grabežljivostjo in do-bro mero nevoščljivosti. Od kod to? Vsek ima danes več denarja, ker se v vojnem času more manj kupiti. Z denarjem razsipajo posebno tisti, ki niso bili prej vajeni razpolagati z večjo množico denarja, kakor ravnajo s toliko, kolikor so potrebovali za vsakdanje življenje. Ti ravnajo brez dvoma nepremišljeno, kajti nabavljajo si veliko nepotrebnih stvari, glede ka-terih se kasneje samo jeze, ko je zopet vsega na razpolago in so poleg tega te stvari še preplačali. Bolj premeteno gotovo ravna tisti, ki si sedaj kupi le najpotrebnejše in si hrani denar za kasneje.«

Ose — hude škodljivke sadja. Majja in junija se pokažejo oplojene samice, ki jih je lahko spozna-ti po posebno dolgem, debelem zadku. Neutrudno sku-šajo samice zgraditi gnezdo iz zgledanega in s slino zlepljenega lesa, podobnega papirju. Gorenjski ted-nik »Karawanken Bote« poziva ljudi, naj ose ta čas zatirajo. Če se hočejo v poletju ubraniti nadloge os. Te žuželke so posebno nadležne ne samo zaradi ve-like vsiljivosti, temveč kot izrazite sadne škodljivke. Kot dobro sredstvo za zatiranje os se je obnesla s kakoršno koli sladko tekočino do polovice napol-njena steklenica, katero obesimo na sadno drevo. V njo se ujamejo ose.

S Spodnjega Štajerskega

V Olimlju pri Podčetrtku je umrl župnik gospod Janez Lorbek, ki je tam župnikoval 29 let. Naj v miru počiva.

Razne nezgode. Pri telovadbi se je v Mariboru poškodoval 17 letni učiteljčnik Herman Flamernik. 70 letna Ana Vinkovčeva iz Veržeja je padla in si zlomila levo nogo. Jožef Pliberšek iz Smartna na Pohorju je v gozdu podiral drevesa. Naenkrat mu je padlo drevo na hrbet in je dobil nevarne poškodbe.

25 letnico svojega delovanja na odru bo 24. ju-nija obhajala gospa Suzana Uffertova, baletna moj-stra in soloplesalka mariborskega gledališča. Mestno gledališče bo ob tej priliki priredilo plesni večer v Götzovi dvorani.

Brambovski točen v Mariboru je bil zaključen z vrsto raznih prireditve. Preteklo soboto zvečer so v mariborskem parku igrali štiri brambovske godbe, pri tem so nabirali za Rdeči križ v nedeljo jutraj so položili venec v gaju junakov. Nato je bil velik brambovski zbor na športnem igrišču »Rapida«, ob 11 pa je bila parada na Tegethoffovi cesti.

Pomen nabirke starih čevljev. Mariborski dnevnik prinaša članek o pomenu nabirke sta-rih čevljev, ki se sedaj opravlja v zvezi z na-birko starih oblek in cunj. Piše, da so bili po-trebni dolgotrajni poskusi, ker je bilo treba ugotoviti, kako bo mogoče stare čevlje še s pridom uporabiti. Sedaj dele povsod nabrano obutev v pet skupin in sicer 1. na čevlje, ki so uporabni brez popravila, 2. na čevlje, ki po-trebujejo malo popravilo, 3. na čevlje, ki so

Celzija. Sonce je parilo. Za seno prava vročina. Seno se je na travnikih lepo sušilo. — Kopaleci so bili z vročino tudi zadovoljni. Proti večeru se je začelo vreme nekoliko spreminjati. Zapihal je močan veter. Ponoči je bilo delno oblačno, toda proti jutru so se zgrnili nad delom Ljubljane de-ževni oblaki, ki so pridrveli od kamniške strani ter se nato od Ljubljane zagnali proti jugozahodu. Nad Ljubljano je v času od 5 do 5.40 padlo nekaj več kapljic dežja, kakor pa n. pr. v Trnovem iz na Barju. Dežomer na univerzi je nameril, da je v omenjenem času padlo za 0.4 mm dežja. Jutra-nja megla nad barjansko ravnino je bila nizka, a zelo redka. Jutraj je bilo drugače prav soparno. Jutranji temperaturni minimum je dosegel +14.9 stopinj Celzija. Barometer se je malce dvignil od ponedeljka na 765.8 mm.

— Nesreča. Intihar Tone, 11-letni posestnikov sin je doma v Strahomeru na lžanskem cepil bu-kova drva. Spodletelo mu je in s sekuro se je usekal v lepi palec tako, da ga je povsem od-sekal.

uporabni šele po večjem popravilu, dalje na usnjate čevlje, ki se ne dajo več popraviti, in na nepopravljive gumijaste in platnene čevlje. Nepopravljiva obutev se prav zanimivo izko-rišča. Platnene dele dodela nabiral tkanin. Gumijasti deli kakor tudi gumijasti podplati nepopravljivih usnjatih čevljev gredo za rege-neracijo gumij. Nepopravljive usnjate čevlje razzagajo s krožno žago, tako da ločijo pod-plat od gornjega dela. Deli iz kromovega usnja, ki se ne dajo naprej uporabiti gredo za pre-delavo lima. 100 kg takih odpadkov vrže 50 do 60 kg lima, največ za čevljar-ko stroko. Pod-plati čevljev se, kjer se usnje ne da več pora-biti, tudi predelajo v lim. Iz 100 kg odpadkov je mogoče dobiti 50 kg lima, ki se uporablja tudi v pisarnah in v tehnične svrhe. Vse drugo, kar se ostane, se zmelje v umetno gnojilo, ki ima do 6% dušika. 100 kg starih čevljev, ki so neuporabni za kar koli drugega, da še vedno 70 kg umetnega gnojila, ki je bilo svoj čas po-trebno zlasti bombažnim nasadom, sedaj pa se trosi v vinogradih.

Tečaj brambovcev v Celju. Vodja Standarte Celje-vzhod in Celje-zahod je nedavno odredil tečaj brambovcev v Vojniku in Zalcu. Temeljna misel tečaja je bila ta, poglobiti brambovce v vo-jaki pripravljenosti in tehnično izuriti. Tečaj je vodil Sepp Egger po enotnih načelih, tako da so bili deležni vsi voditelji obeh standart enotnega pouka. Tečaj se je udeležilo vsega skupaj 197 brambovskih voditeljev. Na tečajih so bila tudi predavanja. Tako je govoril okrožni vodja Dorl-meister o »zgodovinskem razvoju Spodnjetajers-kega življenjskega prostora«. Višji vodja S. A. Blaž je predaval o »borbenem duhu in borbeni pri-pravljenosti Spodnjih Stajercov«, kar je izjavil iz nemške zgodovine in iz vojnih doživetij spodnje-štajerskih polkov v prvi svetovni vojni. Vodja de-lavsko-političnega urada v Celju, župni vodja S. A. Lenz je predaval o »S. A. možeh in brambovcih v obratih«, župni mladinski vodja dr. Zetter pa o »analozah nemške mladine« in o »sodelovanju nem-ske mladine z brambovci«. Ob nedeljah so bile vaje in tudi tekme v streljanju. Zaključek tečaja je bil lep nastop, ki je pokazal, kaj vse so se vo-ditelji brambovcev naučili.

Poročili so se v Mariboru: Ivan Peklar, grad-beni delavec, in Marija Kranjc, postrežnica, Viktor Namestnik, strojni ključavničar, in Veronika Vnu-k, kuharica, Vinko Lašič, barvar, in Frančiška Lahm postrežnica, Franc Klajnshek, trgovski nameščenec, in Jera Zor, delavka, Martin Mavko, pekovski po-močnik, in Vera Jakše, pletilja, Jožef Zeleznik, delavec, in Amalija Kobala, tkalka, Jakob Mo-horko, kmetovalec, in Alojzija Rehar, gospodinj-ska pomočnica, Alojzij Zorc, mizarjski pomočnik, in Adela Kobale, pletilka, Rudolf Has, ličar avto-mobilov, in Elizabeta Kranjc, kuharica, Anton Sprajc, brzojavni delavec, in Marija Fras, šivilja, Anton Cernelič, tovarniški delavec, in Marijeta Zer-jav, tovarniška delavka, Rudolf Bukovec, lesni trgovec, in Alojzija Lekar, nameščenka, Ivan Gum-zej, železničar, in Marija Lovce, državna name-ščenka, Alojzij Gorisek, pekovski pomočnik, in Alojzija Pulko, tkalka, Stefan Zelko, prodajalec, in Neža Schmit, šivilja.

Iz Hrvaške

Zagrebski župan na obisku v Bratislavi. Pred dnevi je odpotoval v Bratislavo na uradni obisk za-grebski župan Ivan Verner. V Bratislavi je obiskal tudi razstavo moderne hrvaške umetnosti. Do sedaj so ga že sprejeli tudi vsi vidnejši slovaški državni funkcionarji.

Imenovanja v ustaški založbi. Glavni ravnatelj Ustaške založbe, polnomočni minister dr. Edo Bulat, je imenoval za ravnatelja posa-meznih izdaj Ustaške založbe dr. Julija Ma-kanca, publicista in izrednega vseuč. profesor-ja, za njegovega namestnika pa s posebnim de-lokrogom dr. Ante Bonifacič, književnika in svetnika zunanjega ministrstva.

Zidje in »jugoslovanska vlada«. »Hrvatski Na-rod« z dne 11. t. m. poroča iz Londona: »Kraljeva jugoslovanska vlada je sklenila razveljaviti vse protizidovske ukrepe, uvedene v Jugoslaviji pred 27. marcem 1941. Do te odločitve je prišlo po po-svetovanju med jugoslovanskim ministrskim pred-

Lovske dogodivščine

Res strašna pošast je bil ta medved. Če bi mi bil tedaj odpovedal strel, kdo ve, če bi jaz danes ne ležal na njegovem mestu.

sednikom in ministrom zunanjih zadev dr. Javono-vičem ter predstavniki svetovnega židovskega kon-gresa. V pismu, naslovljenem na svetovni židovski kongres, pravi dr. Jovanović, da je jugoslovanska vlada soglasno sklenila, da ne prizna nikakih proti-židovskih naredb, ukazov ali zakonov, ki so bili proglašeni v Jugoslaviji pred pričetkom vojne. Takšni ukrepi, piše dr. Jovanović, nasprotujejo ju-goslovanski ustavi in svobodoljubni tradiciji naše dežele. V svojem komentarju pravi »Hrvatski Na-rod«, da so bile vse te protizidovske navedbe v bivši Jugoslaviji edino numerus clausus za židovske vse-učilščnike, kar pa se sploh ni izvajalo.

Pravoslavni menih Varnava Radovanović o stanju hrvaško-pravoslavne cerkve. — Sarajevski »Novi list« je pred nedavnim objavil daljšo izjavo pravoslavnega meniha Varnave Radovanovića o razmerah, v katerih živi hrvaška pravoslavna cerk-kev v krajih Vzhodne Bosne. Omenjeni pravo-slavni menih poudarja, da je v zadnjem času ob-šel vse sfore fave ter da je ugotovil, da se med pravoslavnim svetom komunicem ni razširil. Pod parizani so ljudje zelo trpeli. Sedaj so se vrnil na svoje domove ter obdelujejo polja in popravljajo poškodovana stanovališča. Močno poškodovane so povsod tudi pravoslavne cerkve in samostani. Tudi ti se sedaj popravljajo. Končno se je menih Rado-vanović zelo pohvalno izrazil o postopanju ustašev v tamošnjih krajih. Zanje pravi, da so se zaradi naklonjenosti ljudstvu zelo priljubili in je dosti pravoslavnih družin, ki so dale krstili svoje otroke na ime Poglavnika, t. j. na ime Ante.

Iz Srbije

Ukrepi beogradske občine proti preveliki porabi vode. Z nastopom toplejših dni se je v Beogradu znatno zvišala tudi vsakodnevna po-raba vode. Da bi imelo prebivalstvo vse dni poletja na razpolago zadostne količine vode, je sedaj beogradska mestna občina izdala nove ukrepe, s katerimi je urenila porabo vode po hišah. Kdor se ne bi držal novo izdanih pred-pisov, ne bo samo kaznovan z denarno globo, temveč ga bodo kot takega poslali na prisilno delo v taborišče.

Stalna razstava v Beogradu. Na tehnični fakulteti v Beogradu je stalna razstava termič-nih ureditev zavoda za toplotno gospodarstvo. Razstavo stalno obiskuje veliko ljudi, predvsem mladina, ki ob takih prilikah posluša tudi po-pularna predavanja o potrebi racionalnega iz-koriščenja narodnega bogastva v Srbiji, ki ob-stoja predvsem v raznih vrstah rude in lesa. Po zatrevanju raznih predavateljev na tej raz-stavi je mnogo gozdov v Srbiji v zadnjih letih propadlo ravno zaradi tega, ker jim lastniki niso posvečali dovolj nege. Po njihovem mne-nju je treba predvsem gledati na to, da se s pravišnim negovanjem ohranijo vse razpolo-žljive površine.

Pridelovanje prave svilu v Srbiji. Srbska držav-na uprava je v svojem načrtu za gospodarsko ob-novo države, predvidela tudi racionalno proizva-janje svilu. Ta svoj načrt je izvedla že lani. Letos je proizvodnja svilu postavila samo še na širšo podlago. Svilo so v Srbiji proizvajali že pred vojno. Zaradi cene, ki je bila za svilo na svetovnem trgu, je pa moral srbski kmet svoj pridelek dati zelo poceni. Da bi vlada pridobila kmete, da bi čim rajši in čimveč gojila sviloprejkice, je v zadnjem času zvišala ceno za svilene bube od 50 na 90 di-narjev. Poleg tega bo pa vsak, ki bo uradu, ki vodi to važno gospodarsko panogo, prodal 18 kg sviloprejkinih bub prve vrste, dobil še tri metre tekstilnega blaga po maksimirani ceni in brez na-kaznice.

Pospeševanje gojitve sladkorne pese v Srbi-ji. Srbska državna uprava se v zadnjem času zelo trudi, da bi se osamosvojila tudi na pod-ročju preskrbe s sladkorjem. V ta namen je začela veliko akcijo za saditev sladkorne pese tudi na svojem področju. Lansoletni nasadi so se zelo dobro obnesli ter so ljudje zaslužili dobre zneske. Za letos je srbska vlada določila še večja področja, na katerih goje sladkorno peso. Istočasno je državna uprava tudi obve-stila vse pridelovalce, da jim bo ob prevzemu pridelka dajala poleg cene, ki je precej ugod-na, še na vsakih 100 kg sladkorne pese po 1 kg sladkorja.

Drobna ljubljanska kronika

Sv. maša za umrlega g. Aleksandra Li-sana bo 25. t. m., v petek, ob pol osmih v Krizankah.

Odprte duhovne vaje za članice šentja-kobske dekliške Marijine družbe in druga dekleta bodo letos od 23. junija do 3. julija v šentjakobski cerkvi. Udeležbe ni treba javljati.

Red službe božje pri sv. Jakobu na Te-lovo. Ob 9 bo slovesna sv. maša, nato blago-slovi pri štirih oltarjih v cerkvi. Procesije po cerkvi se udeležijo članice obeh Marijinih družb s svetiljarni, otroci Marijinih vrtecev zredo v krogih. Darovanje sveč odpade, pač pa bo pri vseh opravljenih darovanjih za raz-svetlavo. Okrog pol 11 bo še ena sv. maša. Opozarjamo, da bo slovesnost že na praznik sam, ne šele prihodno nedeljo.

Tretja sklepna produkcija Glasbene aka-demije se bo vršila v petek, 25. t. m., ob 19 v veliki unijski dvorani. Goslaščica Staniš-Jelka bo izvajala poleg drugega: Purnani-jev »Preludi« in Allegro, Wieniawski-jev »Koncert v d-molu« in Paganini-jeva »Bra-vurne variacije na G struni«. Skladbe, ki zahtevajo poleg muzikalnosti odlično tehnič-no znanje. Gosposidna Stritarjeva nam za-poje Prochaye »Variacije« in Straussove »Po-mladne zvoke«. Zelo hvaležno, a tehnično težke koncertne pesmi za koloraturni sopran. Prodaja spondev v knjižarni Glasbene Ma-tice (po 3 in 1 liro).

Prvi strošji fižol. Ljubljanski trgovec z zelenjavo in sadjem na debelo so sedaj dobili iz Trieste večjo pošiljko strošjega fižola, s katerim so vse brunjave in male trgovce, ki dobro založijo, tako da je bilo v tork že zasedaj na življenjskem trgu zelo mnogo stroš-je-ga fižola, ki je nize sorte. Prišla je tudi večja pošiljka gorizijske čebule. Na prostoru

za gozdne sadeže je bilo v tork že manj borovnice na izbiro in napredaj kakor v so-boto in ponedeljek. Borovnice so po rolov-skih in rožinskih gozdovih skoraj že vse pobrane. Neka tenška pa je prinesla na trg kosaro rdečih jagod, ki jih je kaj hitro prodala. Maksimalna cena za rdeče jagode je določena na 10 lir liter. Po nekaterih gre-dah in njivah je domači grah že dobro uspel in ga tu in tam tudi že prodajajo. Nizki domači fižol je začel cveteti. Lepo cvete po nekaterih vojnih vrtovih tudi bob. Visoki fižol se je že lepo razvil in razpiel po pre-kljah. Nevarno so mu postale uši in tudi polki ga zelo nadlegujejo.

Mestna zastavljalnica zaprta. Zaradi ali-kanja in snajdenja prostorov bo mestna za-stavljalnica zaprta od Rdečega Telesa, 24. t. m., do sv. Petra in Pavla, 23. junija. Zato opozarjamo stranke, naj to upoštevajo, da ne bi te dni prepozno skušale rešiti za-stavljene predmete.

Gledališče

Opera:

Sreda, 23. junija ob 18: »Prodana nevesta«. Red A. Četrtek, 24. junija ob 17: »Thalze. Izven. Cene od 28 lir navzdol. Petek, 25. junija Zaprto.

Opera pripravila kot naslednjo premiero D'Albertove »Mrtve oči. Libreto: H. H. Evers in H. Henry. Prevod: N. Stritof. Za-sledba partij: pastir — Banovec, kosec — Dolničar, pastirček — N. Stritarjeva, Ar-cesius — Primožič, Myrtilce — Hajnalova, Galba — Kristančič, Arsinoe — Poljanarjeva, Marija Magdalena — Golobova, Ktesiphar — M. Sanein, Rebecca — Poličeva, Ruth — Kar-

lovčeva, Esther — Ramšakova, Sarah — Stri-tarjeva, hroma žena — Skrinčeva, Zidje: Jelinikar, Rus, Humar, Gregorin, Perko. Di-riгент: Samo Hubad (operni debut), režiser: C. Debevec, zborovodja: R. Simoniti.

Drama:

Sreda, 23. junija ob 18.30: »Skupno življe-nje«. Red Sreda. Četrtek, 24. junija ob 18.30: »Star in ml-a-d«. Red Četrtek. Petek, 25. junija: Zaprto.

Abonente reda Četrtek opozarjamo, da bodo imeli zaradi bližnjega zaključka dram-ske sezone izjemoma v četrtek, na praznik, predstavo za svoj red. Igrana bo Medvedova igra: »Star in mladi« v premierski zasedbi.

Drama pripravila kot naslednjo premiero Strindbergovo igr »Nevesta s krono«. Delo je imelo že pred leti izredno močan uspeh. Zasedba partij: Šaričeva, Danilova, Jan, De-bevec, Rukarjeva, Marija Vera, Gabričič-čeva, Simčičeva, Potokar, Gale, Cesar. Pre-setnik: M. Skrinčev, Nakraš, Kosič. Režiser: C. Debevec.

Cerkvena glasba

CERKEV SV. JOZEFA na praznik presv. Rešnjega Telesa: Ob 8 slovesna sv. maša. Izvaja se: »Missa« in Dr. J. A. Rihovsky. Graduale in sekvenca: »Lauda Sion«, žl. P. Griesbacher. Po ofertoriju: »Adoro te devote, bone Jesu«, žl. E. Frey. K blagoslovu: »Tan-tum ergo v As«, žl. A. Foerster. Po maši: »Praznika svetega«, žl. St. Premrl.

Naznanila

RADIO. Sreda, 23. junija, 7.30 Lahka glasba — 8 Napoved časa, Poročila v ital-janščini — 12.30 Plošče — 12.30 Poročila v slovenščini — 12.45 Valčki, polke in mazurke — 13 Napoved časa, Poročila v italijanščini

Zahvala

Vsem, ki so nam v bolezni in smrti našega nepozabnega

Goldstein Jožefa

stali ob strani, ki ste na kateri koli način počastili njegov spomin, izrekli nam ustmeno ali pismeno sožalje, najsrčnejša hvala. — Sv. maša za dušnico se bo brala v soboto, 26. t. m. ob 1/8 uri v župni cerkvi Marijinega Oznanjenja (oltar presv. Srca Jezusovega).

Ljubljana, dne 22. junija 1943.

ZALUJOČI

Dolina molka

J. Oliver Curwood 15

Polegnil je denarnico in dal petdeset dolarjev Mercerju.

»Obdržite si, kar ostane, prijatelj, in kupite si smotk. Saj ne vem, kaj bi počel z denarjem in vi mi boste napravili veliko uslugo. Vidite, to je moje zadnje zapraviljanje.«

»Hvala, gospod; preveč ste prijazen!«

Mercer je bil tipičen predstavnik Angležev iz zapadne Kanade, ki so bili mnenja, da bi Kanada morala pripadati Angliji. Vedno je bil ubogljiv in ponižen deček; bil je kakor ustvarjen za strežaja, toda on bi bil nejevoljen, če bi mu kdo to rekel. Po Kentovem mnenju bi bil Mercer prav sposoben za cerkovnika v majhni župniji, namesto tega pa je bil nameščen v bolnišnici v sruce severne samote.

Ko je Mercer odšel in odnesel kročnike in petdeset dolarjev, je Kent premišljeval o njem. Prišel je do spoznanja, da se pod Mercerjevo uslužbo zunanostjo skriva neka posebna življenjska moč in pogum; treba bi bilo le nekega povoda, da se pokaže ta lastnosti in se usmerita v pravo mer. Mercer bi ne obstal vzravnat pred nabito puško, ampak bi se, pod plaščem noči, izmuznil pod njo. Kent je bil torej prepričan, da bodo njegovi dolarji prav uporabljeni... če bo seveda ostal živ.

Kent sam ne bi mogel povedati, zakaj prav-

zaprav hoče izvedeti to, kar je naročil Mercerju, da poišče o mladenkinem odhodu v Fort Simpson. To je bil eden od domislekov, kakršni sta on in O'Connor nešteto krat imela v svoji službi in ki jima jih je narekoval nekaj šesti čut. Vprašanje, ki ga je postavil Mercerju, je bilo le hipna misel in ne rezultat daljšega premišljevanja. To jutro je bilo zanj res vznemirljivo in utrudljivo; čutil je potrebo, da se mora pošteno odpočiti in vse doživljaje premisliti, pri tem pa pozabiti na to, kar mu je napovedal Cardigan in kar ga vsak hip utegne doleteti. Vendar pa nikakor ni mogel svojih misli usmeriti drugam, ker ga je resničnosti spominjal pritisk na prsni, ki se je očitno stopnjeval, tako da je čisto le s težavo mogel s polnimi pljuči zajeti sapo.

Kljub vznemirjenju se je Kentov spomin neprenehoma bavil z Maretto. Ali se bo sploh še kdaj vrnila? Zdelo se mu je, da se mu hoče nenaklonjena usoda posmehovati, ker mu je naklonila tako nenavaden doživljaj — v zadnjih urah njegovega življenja. Če bi jo bil srečal šest mesecev — ali tudi tri mesece — prej, bi ona prav gotovo povzročila tolikšno spremembo v njegovem življenju, da ga ne bi bila ranila krogla tistega pijanega mešanca. Odkrito je sedaj priznal, da je v njegovem sruce zavzel gozd tisto mesto, v katerem bi bila morala kraljevati — ženska. Gozdovi so ga vzeli popolnoma, njegovo dušo in telo... Toda, če bi se ta mladenka pojavila v njegovem življenju prej!

Marette je prihajala s severa! Ta misel ga je popolnoma prevzela. Niti pomisliti se ni upal, da bi mu utegnili lagati. Trdno je bil prepričan, da bo jutri Mercerjevo sporočilo — če bo še živ — potrdilo njegovo zaupanje v dekle. Še nikdar

ni slišal govoriti o kraju, ki se imenuje »Dolina molčečih ljudi«, toda to se mu je pokrajine neizmerno velike, in Fort Simpson in kraj, ki so pripadali Družbi hudsonskega zaliva, je bil tisoč milj daleč. Ni bil popolnoma uverjen, da res obstaja ta Dolina. Bolj verjetno se mu je zdelo, da dekle stane v Fort Providence, Fort Simpsonu, Fort Goid Hopeu ali v Fort MacPhersonu in da je hčerka kakega bogatega poljedelca. Toda v vseh krajih, raztresenih med Velikim jezerom in Arktičnim oceanom verjetno ni bilo več kot petdeset belecev; ona prav gotovo ni bila med temi, sicer bi se to v Athabasca Landingu vedelo. Prav tako ni mogla biti hči kakega lovca ali čolnarja, ker je niti eden niti drugi ne bi mogel poslati v civiliziran svet, v katerem je brez dvoma nekaj časa živel. Prav to je bila tista uganika, ki se je takoj spočetka zdelo Kentu neresljiva; ni bila samo lepa, ampak se je tudi videlo, da je uživala vzgojo, boljše od tiste, ki jo morejo nuditi primitivne misijonske šole v teh krajih.

Zdelo se mu je, da je v Maretto združena lepota z divjo gozdom neodvisnostjo in svobodo in da se v njenih žilah pretaka kri tiste stare aristokracije, ki se je pred dvema stoletjima naselila najprej v Québecu in Montréalu...

Ob teh mislih se je Kentu zdelo, da se bliža resnici: nasmešnil se je enemu, čigar žarki so v gostem snopu prihajali skozi okno in obraz se mu je razjasnil, kakor če bi Marette stala pred njim...

Med tem časom je stal v sosednji sobi oče Layonne; njegov obraz je bil sedaj mnogo bolj blede kot prej, ko je mislil, da sedi ob Kentovi smrtni postelji. Poleg njega je stal Cardigan, ki se je zdel deset let starejši kakor je bil takrat,

ko je to jutro pritisnil stetoskop na Kentove prsi. Med obema pa je stal nadzornik Kedsty, čigar obličje je bilo kakor izklesano iz sive skale, in Mercer, čigar oči so izražale grozo nad nečim, česar ni mogel prav razumeti, Cardigan je s silo hotel iztisniti nekaj besed, a ni se mu posrečilo. Kedsty si je otrli potno čelo z isto gesto kot tedaj, ko je Kent narekoval svojo izpoved.

Oče Layonne se je počasi bližal vratom Kentove sobe in njegove ustnice so mrmrale tiho molitev.

VII.

Ko je zaslišal škripanje kljuka, se je Kent obrnil od okna, skozi katero je pozorno ogledoval svoje gozdove, ki so se mu zdeli polni znanih oseb — med njimi je bila tudi Marette — in pogledal k vratom, ki so se prav počasi odpirala. To je pričakoval. V Mercerjevih očeh je čital kakor v odprti knjigi; z ene strani ga je opozorilo na bližajočo se krizo mladeničeve vedenje, z druge strani pa tisti občutek povečanega pritiska v prsni. Odločilni trenutek je prav gotovo že zelo blizu, ker ga prihaja obiskat oče Layonne. Skušal se je nasmešniti, da bi mogel veselo in brez strahu sprejeti svojega starega prijatelja, toda ko je videl misijonarja, ki je stal na vratih, mu je smehljaj na ustnicah otrpnil.

Več kot enkrat je že imel priliko biti z očetom Layonneom v bližini smrti, toda še nikdar ni na njegovem obrazu videl takšnega izraza, kakor ga je opazil sedaj.

Nemirno in začudeno ga je pogledal. Misijonar se je obotavljat vstopiti v sobo, kakor da bi ga v zadnjem trenutku nekaj zadržalo, kar pa ni bil strah.

Atletsko prvenstvo

Zmagali so Hermežani, toda s šibkimi rezultati

V domači lahki atletiki so zagospodarili Hermežani. V nedeljo so imeli na stadionu ob Vodovodni cesti prvenstvo ljubljanskih klubov, ki pa je poteklo v znamenju Hermesovega mitinga, pri katerem sta gostovala po dva atleta Planine, Ilirije in Viča. Razveseljivo je vsekakor, da imajo zdaj še eno društvo, ki goji lahko atletiko, število tekmovalcev pa se bo s časom vsekakor povečalo. V nedeljo jih je bilo v vsem 23, večinoma mladih Hermežanov, ki so se z vzpodbuno vnuemo lotili te prikupne vrste športa.

Rezultati so bili kajpada zelo skromni. Pri tem je treba upoštevati, da gre največ za nova imena in da so tudi ostali precej dolgo počivali. V naslednjem podajamo pregled najboljših uspehov:

Tek na 100 m: 1. Jereb, Ilirija, 12,5 sek; 2. Galien, Hermes, 12,8 sek; 3. Kadunc, Planina, 12,8 sek; 4. Mihelič, Hermes, 13,5 sek.

Tek na 400 m: 1. Šebenik 60,2 sek, 2. Zupanc 60,5 sek, 3. Juren 60,6 sek. (vsi Hermes), 4. Hočevar (Vič) 60,7 sek.

Met kroglice: 1. Milanovič (Il.) 8,36 m, 2. Galien (Il.) 7,88 m, 3. Hočevar (Vič) 6,73 m, 4. Gorjup (Vič) 6,39 m.

Tek na 1500 m: 1. A. Starman (Il.) 4:39 min, 2. Koritnik (Pl.) 4:59,2 min, 3. Bizjak (Il.) 4:43 min, 4. Bezljaj (Il.) 4:45,4 min.

Met kopja: 1. Mozetič 32,54 m, 2. L. Starman 32,33 m, 3. Zupančič (vsi Hermes) 25,70 m.

Skok v višino: 1. Juren 1,45 m, 2. Zupanc 1,33 m, 3. Šavrič (vsi Hermes) 1,25 m.

Met diska: 1. Starman 23,45 m, 2. Mihelič 21,82 m, 3. Šebenik (vsi Hermes) 20,45 m.

Skok v daljino: 1. L. Starman 4,68 m, 2. Galien 4,65 m, 3. Mozetič (vsi Hermes) 4,36 m.

Gundar Haegg potuje

Nemška »Donauzeitung« poroča nekaj podrobnosti o potovanju švedskega rekorderja Gundarja Haegga. Že pred tedni so poročali časopisi, da se je podal na gostovanje čez morje. Čakali smo, da bo novica potrjena, vendar o Haeggu ni bilo v športnih rubrikah ne duha ne sluha, na drugi strani pa tudi v poročilih o letošnjih uspehih švedskih atletov nismo mogli o njem ničesar zaslediti. Kakor poroča »Donauzeitung«, je Haegg zdaj nekje na morju in potuje iz Göteborga proti Kubi. Z Amerikanci je bil dogovorjen, da ga bo čakalo letalo, vendar tega ni bilo in tako potuje na starem trgovskem brodu »Saturnus«. List pravi, da je za oddelne tekače vsekakor škoda, da bo moral 30 dni potovati, potem pa takoj na noge, da bo kazal senzacije željnim gledalcem svoje hitre noge. Piše omenja dalje slučaj Nurmija, ki je imel z gostovanjem v Ameriki prav slabe izkušnje. Gundar Haegg se bo udeležil najprej ameriškega lahkoatletskega prvenstva v New Yorku, potem pa bo gostoval v Chicagu, Los Angelesu, San Franciscu, Bostonu, Clevelandu in nazadnje še v Pittsburgu.

Sport v kratkem

Na plavalnih tekmah v Pisi sta se spet kosala Branko Žižek in Jože Močan na dolgo progo. Doseženi so bili naslednji časi: 1. Žižek 20:15 min., 2. Močan 20:42 min., 3. Braschi

Umetno pridobivanje beljakovin

Za ljudsko prehrano in za dosego zmage silno važen izum

Med poskuse, kako dobiti po biološki poti nove surovine, spada tudi poskus, priti na umeten, sintetičen način do beljakovin. Ta poskus

22:47 min. Kakor vidimo po časih, je imel Žižek tokrat lažjo nalogo in je njegov nevarni tekmeec zaostal kar za 27 sek!

Proti nogometnim simulantom so nastopili Madžari in jim zagrozili s hudimi kaznimi. Ne dajaja se samo pri nas, da se nogometaši radi brez vzroka mečejo na tla ter »zvijajo v bolečine«, da bi tako vplivali na sodnika ali opravičili svojo surovost; o podobnih razvadah čitamo tudi v madžarskem nogometnem športu. Tam je šla stvar celo tako daleč, da so morali predvideti v kazenskem pravilniku prav običajne kazni (izključitev z igrišča ali celo enomesečno prepoved igranja) za mladeniče, ki bi radi s simuliranjem prejetega udarca oškodovali nasprotnega igralca.

Turško prosvetno ministrstvo je storilo že marsikaj koristnega za razmah športa med srednjošolsko mladino. Med drugim je nedavno odredilo, da mora biti konec leta po vseh srednjih šolah tako imenovani športni dan, na katerem naj bi se borila mladina zlasti v lahki atletiki. Ta dan bo namenjen propagandi športa in bo pouka prost.

O invalidu Berensu, ki so mu amputirali levo nogo ob bedru čitamo, da se je udeležil tekmovanja za invalidski športni znak in da je postavil v lahki atletiki, kakor tudi v plavanju prav zadovoljive znanke. V daljino je skočil 3,10, kar je za človeka, ki ima eno samo nogo, izredno dober uspeh. Udeležil pa se je tudi plavalnih tekem in je preplaval 300 m v 6 min. 6 sek.

je pred nedavnim rodil uspeh in umetno dobi-vanje beljakovin, ki je v Nemčiji zavezlo že velik obseg, postaja čedalje važnejše.

Med drugimi podrobnostmi, ki so v zvezi s tem, piše italijanska poročevalska družba »La Correspondenza« tudi, da so začeli v Nemčiji gojiti posebne vrste gobe, ki vsebujejo do 50 odstotkov beljakovin. Te gobe goje v ogromnih, ko stolp visokih posodah, v katere dajo tudi raztopljene hranilne snovi. Ta novi postopek umetnega pridobivanja beljakovin prinaša lahko posebno velike koristi predvsem tistim deželam, kjer je močno razvita industrija celuloze.

Velika prednost novega postopka je predvsem v tem, da ni nujno potrebno, da bi takšne gobe gojili na površju hranilne raztopine, pač pa lahko v notranjosti te hranilne raztopine, ki jo dobivajo iz žveplenega luga. To pomeni, da je pridobivanje umetnih beljakovin postalo na ta način bolj ekonomično in donosnejše. Pri tem novem postopku gobe tudi lahko hitreje rasejo.

Tako so nemška znanstvena raziskavanja močno podprla izdelovanje surovine, ki je silno važna za prehrano našega naroda, — piše »La Correspondenza« — ter tako posredno daje svoj prispevek za zmago našega orožja v sedanjem hudem boju.

Iz Sofije poročajo, da bo mešani bolgarski in rumunski odbor za zgraditev mostu čez Donavo začel s svojimi razpravami o načrtu danes.

Princeska je potegnila iz gnezda ptičico, da bi jo raztrgala, a takrat je priletela stara

in se je v strahu za svoje mladičke zakadila princeski v obraz.

Princeska je prestrašeno zakrčila z rokami, izgubila ravnotežje in padla z drevesa.

Naročajte »Slovenca«!

Domačija v cvetju

Tomaž Poklukar

Tedaj je priplavala skozi okno nežna, komaj slišna glasba. Zdelo se je, kakor da bi prihajala od zelo daleč, kakor da bi budila spomine na davne sončne dni. Vsi so utihnili, vsi so prisluhnili. Zdaj so zaslišali glasove starčka, ki je s počasnim, zateglim glasom izgovarjal svete besede: — — — ki je za nas gajžlan bil — — —.

Moj Bog, ubogi Jernač je prilezel prav v tem trenutku, se zaustavil tri korake pred hišo in odprl svojo čudodelno skrinjico. Nežni zvoki so bili komaj tako močni, da so dospeli do vrhov cvetočega drevja. Vmes se je vedno čulo brenčanje čebelar; škrlatni čili so prisluhnili, vrabci so se sramežljivo umaknili.

Majda je bila prva pri oknu. Misel, da je na svetu tako malo srečnih ljudi, pa tako veliko bednih in žalostnih, je ugasnila smeh na njenem licu. Otožno se je zazrla v sklonjenega popotnika.

»Jernač je to, Jernač, ki nas vsako leto obišče,« je spregovorila mati. — »Starček, ki hodi po dolgi poti okrog naših hribov in še naprej do Jurkloštra. Nebeškemu očetu nas priporoča, za dobro letino moli, za zdravje in za srečno zadnjo uro. In vse to za skorjo kruha, revež!«

Za tem je pristopil Matevž k Majdi in ji razlagal naprej: »Je pa sam svoj; nikoli več se ne oglasi pri hiši, kjer je slišal neprijazno besedo. Majda, to si zapomni, Jernaču boš dala vselej kaj toplega, Jernač je moj stari, stari znanec.«

Majda je stikala v torbici za denarjem, in ko ga je hotela odnesti beračnu, ji je dal tudi Vorina papirnati desetak.

Jernač se je sredi molitve zaustavil, ko mu je dala mlada gospodična tako velik dar.

»Jej, jej, dobri ljudje, dobri ljudje!« je ponavljal s šibkim glasom in ji voščil vse mogoče od zdravja na zemlji do nebeškega kraljestva nad zvezdami.

»Jernač, boste prenočili pri nas?« mu je zaklical Matevž.

»A-aaa,« je nastavil uho starček s hromo roko in nogo.

Matevž ga je prijazen pogledal, mu pokazal hlev, naslonil lice na dlan ter mu tako dopovedal, da ga čaka mehka slama v toplem hlevu. Tudi mati Andraževa ni hotela zaostajati. Prinesla mu je krožnik juhe z rezanci in s puranovim drobjem. Kakšno veselje je bilo gledati Jernača, ko se je krepčal

z jedjo, kakršne še ni okusil na tem božjem svetu! Koščena roka je živahno zajemala in solze ganjenosti so mu tekale po licih. Tako hvaležen je bil in tako nebeško dobra se mu je zdel jed.

Škrjanček je spet zaplesal v prozornem ozračju. Nad trato sta se podila dva bela metulja. Sonce se je pomikalo proti zapadnim vrhovom in je začelo dajati svojim čistim žarkom zlatih primesti.

Za Vorinova je prišla ura odhoda. Branila sta se, ko jima je prinesla Andraževa pol tlačnega želodca in ducat suhih klobas; ko pa se je pojavil oče, vese obložen s steklenicami rdeče zlahtnine in belega pekerčana, bi ravnal Vorina neiskreno, če bi odklonil zapeljive steklenice rujnega vina. Rad jih je vzel, svinjino pa je odklonil, češ saj je že to veliko preveč, in sam ne ve, kako se bo oddolžil.

Vorinova sta se poslovila. Stari je bil prijetno okajen. Majdo pa je po svoje omamila sreča, da je spet doživela nekaj ur v družbi fanta, ki je bil razigran, da je žarela vročina iz njegovih polnih prsi. Še enkrat je objela s pogledom belo hišo med drevjem in ji v mislih vzklkala na svidenje, na veselo svidenje! Perun je mahal z repom ter se podil okrog kolesja. Matevž je udaril z bičem. Potem sta se konja zapodila v dir; mati Andraževa je stala poleg moža, ki je kadil iz dolge porcelanaste pipe in je mahal z belim robcem.

Edini, ki ni vedel, za kaj gre, je

bil revež Jernač. Sedel je na klop pod lipo in si prizadeval, da bi dognal, kdo je bila prezala mladenka, ki mu je stresla v klobuk toliko denarja. Ah, in juha, tako močna je bila, da se je počutil veliko, veliko mlajšega. In glej, zgodilo se je še nekaj nenavadnega! Ko ga je zagledal Andraž, sedečega pod lipo, je zlih ostanke pekerčana v pločevinasto skodelico in mu prinesel vina ter kos potice zraven.

»Pij, revež!« je dejal, in priporočil nebeškemu očetu Matevžu in Majdo, je dodal v mislih.

Iztegnil je roko ter pokazal proti dolini, kjer se je izgubljal koleselj.

Jernač se je opogumil in ga vprašal:

»Grajša gospodična?«

»Pij, da ne boš žejan na današnji dan!« mu je odgovoril Andraž ter si zadovoljno sukal brke.

V počasnih požirkih je pil Andraž krepilno pijačo in čakal večera. V rokah je držal molek z debelimi jagodami; njegove ustnice so bile negibne. Zrl je čez dolino proti goram, kjer je zahajalo sonce. Nekaj čudnega se je budilo v njem, kakor da bi se mu otajila premrzli možgani, kakor da bi nevidna roka angela trgala pajčevino s pešajočega spomina.

V duhu je zagledal malo Ajtko, edino bitje, ki je bilo z njim dobron, ko je bil za pastirja v Lokavcu. V davnih časih je to bilo, ko še ni bilo kolesarjev, ki bi strašili po cestah, ko je bila Savinja še čista kakor studenčnica. Ni prav vedel, ali je minulo od tistega